

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

'... Daarna zullen wij, levenden, die achterbleven, samen met hen op de wolken in een oogwenk weggevoerd worden, den Here tegemoet in de lucht, en zo zullen wij altijd met den Here wezen.'

I Thessalonicenzen 4 : 17

'onze hemelvaart'

De Heilige Schrift spreekt hier over een deel van onze toekomst waaraan weinig wordt gedacht en waarover ook weinig wordt gesproken, nl. over — wat we wel mogen noemen —: 'onze hemelvaart'.

We weten van enkele gelovigen dat ze levend van de aarde zijn opgenomen: Henoeh — 'Henoeh wandelde met God, en hij was niet meer, want God had hem opgenomen'; en Elia — in een onweer is Elia ten hemel gevaren.

Ook onze Here Jezus Christus is voor de ogen van Zijn discipelen, van de Olijfberg bij Jeruzalem, ten hemel gevaren. Een wolk ontrok Hem tenslotte aan hun gezicht.

Maar wat niet zozeer onze aandacht heeft is, dat met alle gelovigen tenslotte iets soortgelijks zal plaats hebben.

Ongetwijfeld zijn we ervan overtuigd, dat de toekomst voor Gods volk heel wat verrassingen in zich bergt; dat er dingen zullen gebeuren, ons ten goede, waaraan we hier nooit gedacht hebben. Er zal een heel andere constellatie van hemel en aarde komen. De hemel wordt ook nieuw! De Here zelf zal op een gegeven moment voor altijd in ons midden zijn. En het leven zonder moeite, zonder zonde en pijn is zó groots, dat we er alleen maar door het geloof bij benadering iets van kunnen bevroeden...

Ik denk dat we later nog wel dikwijls tegen elkaar zullen zeggen: Wie had gedacht, dat het zó mooi en zó goed zou zijn — èn, dat het bij de wederkomst van de Here zo en zo zou gaan!

Intussen, het is nog zover niet. Er is ook maar betrekkelijk weinig van bekend. De apostel Paulus spreekt er in heel sobere bewoordingen, ja haast als in het voorbijgaan over, terloopt. Maar het is intussen wel een heel nadrukkelijke verklaring over wat er aan het einde van de geschiedenis gebeuren zal, nl.

dat we als gelovigen deel mogen hebben aan de glorieuze wederkomst van de Here Christus, daar we, Hem tege-

moet, ten hemel zullen worden opgenomen.

We mogen beginnen met te zeggen, dat dit geen toekomstfantasieën zijn. Want Paulus zegt uitdrukkelijk: 'Want dit zeggen wij u met een woord des Heren'.

Het is een woord van de Here zelf. Misschien heeft Paulus dit in een bijzondere openbaring gehoord. Wellicht heeft de Here hem rechtstreeks gezegd, dat al Gods kinderen eens, na de grote dag van de opstanding, opgenomen zullen worden en de Here tegemoet zullen gaan in de lucht. — We mogen elkaar daar wel eens op aankijken... dat dát gaat gebeuren...

En tegelijk zal het toch heel wat anders zijn dan we ons nu kunnen voorstellen — dan wat je nu b.v. ziet als je vliegt, of wat de ruimtevaarders van de aarde zagen vanuit hun raket. De omstandigheden zullen zo heel, héél verschillend zijn! De Heer komt dan! Het is het einde van deze tijdelijke werkelijkheid!

Hèt leven begint!

De apostel Paulus heeft de gemeente van Thessalonica met dit vooruitzicht willen troosten. Er waren er in die gemeente kort tevoren enkelen gestorven. Maar, zegt Paulus nu, wees niet ongerust. Want eenmaal zal de aartsengel roepen, en die 'in Christus gestorven' zijn, zullen het eerst opstaan. Zij zullen er ook bij zijn!

En dan zal heel Gods volk, heel de ontelbare schare, van mannen en vrouwen en kinderen — ook al de jonge en jong-gestorven kinderen van Gods volk, met Hem zijn. Wat een vooruitzicht!

En de ontslapenen zullen er ook bij zijn. Er zal er niet één gemist worden.

Onze Schriftplaats spreekt dus over die dag van het wéér-zien.

Het wéérzien van onze geliefden, van de

ontmoeting met onze voorvaders die Hem gediend hebben — en vooral van de ontmoeting met Christus!

Men denkt meestal aan het weerzien voor Gods troon, maar uit deze tekst blijkt dat er ook een ander weerzien zal wezen: nl. van degenen die opgestaan zullen zijn, met hen die dan nog leven. Dan is weer bijeen wat door de dood gescheiden was.

Dat zal een groots gebeuren zijn als de doden herreizen, en ze daar weer staan op hun voeten; — als onze voorgelachten die we niet gekend hebben, daar verschijnen in levende lijve... Het moet wel een machtig aangrijpend gebeuren zijn: allen bijeen, allen zonder zonde, allen zonder gebrek — een onuitsprekelijke vreugde zal dan door aller harten golven, een blijdschap onzegbaar groot...! Omdat we dan met z'n allen de Here tegemoet zullen gaan.

We moeten ons de realiteit van deze dingen goed voorstellen.

Wanneer in de laatste en grootste dag van de geschiedenis het teken van de grote Mensen-zoon, Christus, zichtbaar wordt en de hemel toe-gerold wordt, zoals Hij zelf zeide — zoals een rol papier, die je uitgerold had, dichtrolt als je 'm loslaat... dan is 't hemelgordijn wég; 't uitzicht is ópen — dan zullen we snel opgetrokken worden.

Hoe het met Henoeh gegaan is weten we niet. Hij is niet gestorven. De Here nam hem weg van de aarde.

Elia is met een onweer ten hemel gevaren. Deze ijveraar voor Jahweh is in een storm, met bijzondere verschijnselen, van engelenkrachten, meegevoerd, de hemel in.

God heeft de mens hier op aarde gesteld onder de wetten van de zwaartekracht en van het organische leven, maar Hij kan ook bóven die wetten uitheffen. Zelfs blijkt er al, zodra men op een bepaalde afstand van de

aarde komt, een veranderde situatie te zijn: die van de gewichteloosheid.

Hoeveel te meer zal er kunnen veranderen in de dag van de grote restauratie, de wederherstelling aller dingen, waarin de nieuwe wereld begint.

Opgenomen, de Here tegemoet in de lucht.

Zoals de Heer en Heiland zelf, bij Zijn hemelvaart, als mens van vlees en beenderen omhoog gegaan is, op de wolk. Om nu, met Zijn verheerlijkt lichaam in de onzichtbare wereld van de hemelse heerlijkheid te wezen.

Ook onder het Oude Testament wist men wel, dat de Geest Gods iemand kon wegnemen. De profeten-zonen veronderstelden tenminste dat de Geest des HEREN misschien Elia had opgenomen en op een van de bergen of in een van de dalen had neergezet. Ze zijn een paar dagen aan het zoeken geweest; zo concreet rekenden ze met die mogelijkheid. En de Geest des Heren nam Filippus weg, staat er in de Handelingen der apostelen, nadat Filippus met de kamerling gesproken had.

Hier wordt iets ontsluitend van wat de Geest van God kan doen.

In deze wereld is alle materie, met atoomkernen, ionen, protonen, tenslotte energie! Wat de Geest des HEREN daarmee kan doen, welke grote veranderingen Hij kan bewerken — zó dat we op de nieuwe aarde eeuwig leven — dat laat zich nog niet bekijken. We zullen ons nieuwe lichaam ontvangen, dat andere hoedanigheden bezit, dat hersteld is, zo dat alle gebrek eruit is. Het sterfelijke en verderfelijke zal door het leven verslonden worden.

En daarom: wát er in deze eeuw van technische en wetenschappelijke vooruitgang nog gedaan zal mogen worden aan ruimte-onderzoek, het zal nooit worden wat er in de dag van Christus in een moment gebeuren zal, dat we ons nieuwe lichaam ontvangen.

Dan zullen we omhoog gaan, op de wolken, de Here tegemoet. Hem tegemoet Dien wij nooit gezien hebben en Dien we toch kennen!

—o—

Het is ons weg-gaan van deze oude aarde, met al haar zonde en leed, met al haar ongerechtigheid en benauwdheid. Aan haar geschiedenis zal dan een einde gekomen zijn, voor wat deze tijdelijke werkelijkheid betreft.

De Bruidegom tegemoet!

De uitdrukking die Paulus hier gebruikt, schijnt een staande term geweest te zijn voor het inhalen en officieel verwelkomen van een nieuw opgetreden hoogwaardigheids-bekleder. Of, als de keizer van een overwinningstocht terugkwam. Dan liep heel het volk uit, hem tegemoet, om hem onder gejuich en fanfare binnen te halen.

Het is nu zeker geen ijdele fantasie of speculatie over de toekomst, als je zegt, dat met ons iets soortgelijkt zal plaats vinden. Alle gelovigen zullen delen in de glorieuze wederkomst van de Here.

Dan zal de Heiland het openlijk voor de Zijnen opnemen. De vijanden zullen achtergelaten worden. Openbaring 11:12, waarin ook over deze dingen gesproken wordt, zal vervuld worden. We lezen daar: 'En zij (Gods kinderen) hoorden een luide stem uit de hemel tot hen zeggen: Klimt hierheen op! En zijn klommen op naar de hemel in de wolk, en hun vijanden aanschouwden hen.'

Er zal dan heel wat te doen zijn. Ook bij het grote eindgericht is niet alles in een seconde gebeurd!

Je kunt het in de verte vergelijken met wat er gebeurt als er hier een nieuwe hoogwaardigheids-bekleder is benoemd — een nieuwe burgemeester, b.v. Op de dag van zijn installatie wordt hij aan de grens van de gemeente

verwelkomd. Men biedt hem de sleutels van de stad aan, hij begeeft zich naar het stadhuis, en in de volgende dagen begint hij zijn maatregelen te nemen.

Zó zal er op de grote dag óók een successie, een opeenvolging van maatregelen en gebeurtenissen plaats vinden.

De oude Irenaeus, een kerkvader uit de 2e eeuw, leerling van Polykarpos, die het nog van de apostel Johannes gehoord kan hebben, spreekt uitvoerig over 'de tijden van het koninkrijk', waarin de Here Jezus Christus bezig is, als in de slotfase, alle dingen aan zich te onderwerpen.

Dan zullen ook de goddelozen opstaan — in eeuwig verderf. Dan komt ook het grote oordeel. De aarde en de elementen zullen brandende vergaan (2 Petr. 3:12). De aarde zal omgesmolten worden tot een herschappen werkelijkheid, van ver-edelde makelij. Geen straten van brandbare asfalt, maar straten van goud, van verheerlijkte stof in elk geval.

De laatste vijand, de dood, zal ontroond worden. De dood en het dodenrijk zullen in de vuurpoel geworpen worden. En dan, eindelijk, zal de Zoon het Koningschap overdragen aan God de Vader — 'opdat God zij alles in allen', (1 Cor. 15:24, 28).

—o—

In die grootse dagen van verandering van het wereldleven zullen we al met de Here mogen zijn.

Paulus zegt dat zó: 'En zo zullen we altijd met de Here wezen'.

Dat betekent: We zullen dan mogen gaan

waar Hij gaat, daar zijn waar Hij is, in Zijn nabijheid, onder Zijn zorg.

—o—

Wie een beetje nadenkt over deze grote verandering, die gaat komen, vindt troost in die beloften, dat we dan bij de Here zullen mogen zijn.

Want er zal heel wat gebeuren:

De tegenwoordige constellatie van hemel en aarde zal gewijzigd worden.

De sterren zullen van de hemel vallen, zeide Jezus. Zon en maan zullen haar licht niet meer behoeven te geven. Al de miljarden mensen, uit heel de geschiedenis, zullen er hoofd voor hoofd bij betrokken zijn. En zie... dan zullen we niet eenzaam en niet verlaten staan. Want: de Here is er bij! We zullen bij de grote Mensen-zoon, die de Zoon van God is, mogen wezen. Onder Zijn leiding. Onder Zijn zorg!

Hij heeft de zonden van Zijn volk bedekt. Hij heeft die gedragen aan het kruis. Hij zal ons bekleden met de klederen van Zijn gerechtigheid.

En dan begint de nieuwe eeuw, van de eeuwige vrede, van al datgene waarover de profeten en apostelen gesproken hebben en waarvan de Here Jezus zeide: 'Ga in tot het féést, van uw Heer!'

Dit opgenomen-worden, de Here tegemoet in de lucht, is één van de series wonderen die nog zullen volgen, in de herschepping.

De toelating tot het Heilig Avondmaal

(2)

DE GEREFORMEERDE RELIGIE

In art. 61 K.O. wordt instemming gevraagd met de gereformeerde religie. In het vorige artikel hebben we iets uit de historie gezien dat tot deze woordkeus zal hebben geleid en vooral hebben we gezien, hoe de Gereformeerden van die tijd dit woord hebben opgevat: Simpel als de zuivere religie, tegenover de verbasterde Roomse leer, tegenover alle extatische uitwassen en geestdrijverij van de Wederdopers, die zelfs het verbond Gods met de kinderen verachtten en de sacramenten uitholden. Men kan zelfs zeggen dat zij tegenover de Luthersens positie hebben gekozen wat de leer van het avondmaal betreft. De Gereformeerden hebben de Luthersens niet verworpen, zoals omgekeerd wel het geval geweest is. Bekrompen waren de Gereformeerden niet. De vereniging van de twee grote takken van de Reformatie is op de onwil van de Luthersens afgestuit. Toch hebben de Gereformeerden op voetspoor van Calvijn de Luthersens niet verworpen, enkele heethoofden daar gelaten.

Zij leefden echter in de eenvoudige geloofsovertuiging dat hun leer en belijdenis met Gods Woord overeenkwam en daarom hebben zij er instemming mee geëist, ook voor de toelating tot het Avondmaal. Niet alsof allen die belijdenis van haver tot gort moesten kennen, we zagen in het vorige artikel, dat het heel anders stond. Het ging om de zuivere religie, niet om theologische spitsvondigheden. Er

was dus helemaal geen sprake van een verenging van de Avondmaalsviering tot een plechtigheid voor de godsdienstige upper ten, zoals ds. Van den Berg schrijft. Voor hen, die om welke reden ook een openbare geloofsbelijdenis schroomden trof men zelfs nog beschermende maatregelen. En het ging daarbij zoals we zagen, om een levend geloof in Christus, zodat de conclusie van ds. Van den Berg: Een levend geloof in Christus is blijkbaar niet voldoende om Avondmaal te mogen vieren (pag. 133) er wel geheel naast is. Zo kan men alleen maar schrijven als men zich in de zaak zelf in het geheel niet verdiept heeft.

Ook als men de geschiedenis van later eeuw nagaat blijkt telkens dat bij het onderzoek voor de openbare geloofsbelijdenis ging om het „geloof des harten”, zoals de term vaak luidde. In de over deze zaak handelende literatuur wordt daarop steeds sterk de nadruk gelegd. In de praktijk zal men in dit opzicht wel eens tekort geschoten zijn, maar dat zijn dan de uitlatingen geweest.¹⁾ Men stelde als voorwaarde en levend geloof in Christus: zo hanteerde men art. 61 K.O.

Maar dat levend geloof in Christus heeft wel een bepaalde inhoud. Daarom kan men de belijdenis der kerk daarvan niet losmaken.

¹⁾ Ik denk aan het artikel van D. W. L. Milo in het nummer van 31 okt. 1969. Zo zal het zeker meermalen gegaan zijn. Het ging in diezelfde tijd ook wel anders, zoals de heer Milo in een volgend artikel zelf met nadruk zegt. Persoonlijk heb ik van mijn catechisatietijd de meest rijke herinneringen.

Dat is de zaak, die nu onze aandacht hebben moet en we komen daarmee in het hart van de kwestie.

AVONDMAAL EN BELIJDENIS

Ds. Van den Berg legt de nadruk op het levend geloof in Christus als voorwaarde voor de toelating tot het Avondmaal. Daarin verschilt hij dus niet van wat de Gereformeerde Kerken vanaf de 16de eeuw hebben gesteld, zo zagen we.

Hij werkt dit alleen uit op een bepaalde manier. Dat mag niet inhouden volgens hem het stellen van de eis belijdenis te doen van de Gereformeerde religie, want dan is het niet langer een teken van de verbondenheid met Christus, maar is het versmald tot een teken van verbondenheid met een bepaalde kerkelijke organisatie.

Er bestaat volgens hem alleen geloof in de bijbelse zin van het woord. En waar dat geloof niet is, daar is ongelof. Strikt genomen kan men evenmin van een gereformeerd of hervormd of rooms geloof spreken als van een paulinisch, petrinisch of apollinisch geloof. Gereformeerd zijn is niet bepalend voor de vraag of iemand gelooft en gemeenschap heeft aan Christus. Als dat wel zo was, zou niemand buiten de gereformeerde kerken kunnen geloven in de bijbelse zin van het woord.

Ik citeerde hier enkele uitspraken van ds. Van den Berg letterlijk. Nog één zo'n uitspraak: We gaan een tijd tegemoet — eigenlijk bevinden we ons al in die tijd — waarin het, om Paulus te variëren, niet meer van belang is of iemand gereformeerd is of niet-gereformeerd, maar waarin het er op aankomt dat hij een nieuw schepsel is.

Deze zaak is natuurlijk van bijzonder belang voor de lezers van Opbouw, dat immers, zoals de kop aangeeft wil zijn een Weekblad tot opbouw van het Gereformeerde leven. Het gaat dan ook uit van de gereformeerde persvereniging „Opbouw”. Door ds. Van den Berg wordt het gereformeerde als zodanig aan de kant gezet. Hij wil alleen van „bijbels” weten.

Wijzelijk slaat hij daarbij de vraag over of bij alle gebrek dat onze menselijke vertolking eigen is de gereformeerde belijdenis soms beter de bijbelse waarheid weergeeft dan de Lutherse, met name op de omstrede punten en dan de Roomse, over meer omstrede punten. Als je zo'n vraag overslaat kun je natuurlijk makkelijker spreken en een forse toon aanslaan. Maar je voert dan een spelletje op, dat slechts de onnadenkende lezer in zijn greep krijgt.

Het Bijbelse geloof, zegt ds. Van den Berg, ja, ja, maar hij gaat direct over op een ander chapitre: Het komt er op aan een nieuw schepsel te zijn. Dat is het.

De belijdenis doet er blijkbaar niet toe: je moet een nieuw schepsel zijn.

De gemaakte tegenstelling is intussen vals.

Het komt er zeker op aan een nieuw schepsel te zijn. Dat leert de Heilige Schrift ons duidelijk. Maar zij zegt er niet bij, dat het er daarom niet op aankomt hoe je gelooft en wat je gelooft. Dat hangt nu juist met het ware geloof direct samen! Want wie in Christus is is een nieuwe schepping: het oude is voorbijgegaan, zie, het nieuwe is gekomen, 2 Cor. 5:17.

En dit is alles uit God, die door... en nu volgt hier bij Paulus een hele belijdenis van Gods werk in Christus. God heeft door Christus ons met zich verzoend en Hij heeft zijn knechten het woord der verzoening toevertrouwd!, vers 18-21.

En door het geloof in het gepredikte woord, in de rechte verkondiging van Christus komt het tot het geloof en zó tot het in Christus zijn en tot een nieuwe schepping!

Ik herinner me een congres van jongelui, waar prof. Holwerda een indrukwekkende rede hield. Daar was ook een vrijzinnig predikant aanwezig, die het woord nam en — ik spreek uit m'n geheugen — de vraag stelde of hij ook niet acceptabel was, want hij geloofde ook in Christus. Er kwam grote stilte, toen deze vraag gesteld werd op een heel sympathieke wijze. In mijn hart is het antwoord gegrift, dat Holwerda toen gaf. Het

luidde ongeveer als volgt: „We zijn niet klaar met te zeggen: Ik geloof in Christus. De grote vraag is daarbij: Is het de Christus van de Schriften? Ik kan daarom op uw vraag zo zo direct geen antwoord geven, dominee. Zegt u me eerst: Wat gelooft gij van de Christus. Wiens Zoon is Hij?”

Zo ongeveer prof. Holwerda.

De laatste zin herinner ik me letterlijk.

Men kan geloof en belijdenis en nieuw schepsel zijn eenvoudig niet van elkaar losmaken.

En daarom ook Avondmaal en belijdenis niet.

EEN ONBEGAANBARE WEG

Het is begrijpelijk dat in onze oecumenisch ingestelde eeuw het vraagstuk van de gedeelde avondmaalsviering in verband met de gedeeldheid der kerken opnieuw in het middelpunt van de belangstelling is komen te staan en dat verschillende theologen zich er diepgaand en uitvoerig mee bezig gehouden hebben. De zaak kan dan ook echt niet op een paar bladzijden worden afgedaan, zoals ik tot mijn niet geringe verwondering heb bemerkt dat collega Van den Berg probeert.

In zijn boek over De sacramenten in de serie Dogmatische Studiën heeft prof. dr. G. C. Berkouwer zich — uiteraard — ook met dit vraagstuk bezig gehouden en dat op de wijze, als we van hem gewend zijn: met een overzicht van de meningen op dit gebied en op dit punt althans met een positieve eigen mening, die op zeer duidelijke wijze naar voren gebracht wordt, waaruit blijken kan dat deze kwestie hem zeer na aan het hart gaat. Ik acht dit wel een van de beste partijen uit zijn boek.

Prof. Berkouwer begint met er op te wijzen dat het Avondmaal ons de gemeenschap met Christus en met de gelovigen voor de aandacht plaatst, zulks met beroep op de Schrift en de formulieren der kerk. Hij doet dit dan ook in het laatste hoofdstuk onder de titel: Avondmaal en gemeenschap. Sterk benadrukt hij de gedachte van de gemeenschap: „Het éne avondmaal en de éne ecclesia Christi, daarmee begeven we ons allerminst op het terrein van een vage, ongreepbare en romantische oecumeniteit, maar spreken we slechts van één van de meest elementaire en simpele gegevens van het Nieuwe Testament”, pag. 371.

Daar kunnen alle kerkisten en sectaristen het mee doen, geloof ik.

Vervolgens stelt Berkouwer de vraag naar de gronden van de verbreking van de avondmaalsgemeenschap binnen de grenzen der gemeente. Die grond is de onwaardigheid, zoals de Schrift daarover spreekt en in haar navolging de belijdenis.

Maar vanuit deze grens zal men de verbreking van de avondmaalsgemeenschap, gelijk die zich in de geschiedenis der Christelijke kerk aan onze ogen voordoet, niet alleen kunnen verklaren, merkt hij vervolgens op. „Daardoor staan we in de avondmaalsgescheidenheid voor een problematiek, die vanuit het N.T. moeilijk doorzichtig te maken is”, aldus zijn klare oordeel.

Hij releveert dan de opvatting van Asmusen, die constateert dat de beslissing niet meer valt tussen „waardigheid” en „onwaardigheid”, maar in verband met het al of niet aanvaarden van een bepaalde confessionele leer en die in dit verband spreekt van een „Scheinentscheidung”. Vergelijk hiervoor het standpunt van collega Van den Berg.

Men zal moeilijk kunnen ontkennen, zegt prof. Berkouwer, dat Asmusen in deze beschouwingen een diepgaand en ernstig probleem aan de orde heeft gesteld, althans wanneer men er nog enig diepgaand besef van heeft, wat de band is tussen avondmaal en gemeenschap, tussen het ene brood en het éne corpus Christi in het Nieuwe Testament.

Hij wijst er dan op, dat men soms vanuit de zin en de kracht van het avondmaal vooral in de avondmaalsgemeenschap de poort zag, waardoor men zou kunnen komen tot waarachtige hereniging der kerken als het ene lichaam van Christus. Anderen brachten daartegen bezwaar in en ook Berkouwer zelf. Hij spreekt in dit verband van de paradoxale situatie, dat men één zou zijn aan de tafel der gemeenschap, en toch voorts kerkelijk gescheiden van elkaar voortleeft, pag. 377.

Om er verder op te wijzen, dat men in de daad der avondmaalsgemeenschap niet gericht is op een irrationele genieting van de gaven van Christus, ja, van Hem zelf, maar dat men dit doen wil in bewust geloof, in lied en in gebed en dat het hier gaat om een verkondiging van Christus' dood.

Hoe kan men aan deze verwarring ontkomen en tot de ene avondmaalsviering komen?

Eén van de meest opvallende wegen is wel die der confessionele relativering, schrijft prof. Berkouwer.

Men merkt: dit is de weg, die ook ds. Van den Berg heeft ingeslagen met zijn oppositie tegen de binding aan de gereformeerde religie.

Berkouwer zegt er onder meer van: „Op deze weg wil men teruggaan achter de verdeeldheid, die door de confessies zou zijn aangebracht, tot de daar achter liggende presentie van Christus en de gemeenschap der gelovigen”.

Maar zijn oordeel is afwijzend: „Het is echter duidelijk, dat men op deze wijze niet op een verantwoorde en doorzichtige wijze het probleem van de verdeeldheid en van de gescheidenheid rondom de avondmaalstafel heeft opgelost”. „Het is niet mogelijk vanuit deze weg later nog weer terug te komen op de weg der confessionele verscheidenheid”, schrijft hij enkele bladzijden verder, pag. 382. Men moet dan deze confessionele geschillen voor altijd laten vallen en voorts „de toevlucht nemen tot een mystieke avondmaalsgemeenschap, waarin deze verschillen niet meer de dreigende achtergrond kunnen vormen van een later toch weer uiteengaan. Men zou er dan niet aan kunnen ontkomen, dat men gaat spreken van een gemeenschap met Christus, zonder dat men hierover nog langer discussie zou kunnen toestaan”.

Maar wat is de consequentie hiervan?

Prof. Berkouwer schroomt niet die duidelijk aan te wijzen.

Op deze wijze zou men tot een „avondmaalsgemeenschap” kunnen komen, waarbij het ten enenmale onmogelijk zou zijn Rome hiervan uit te sluiten, pag. 382. Meermalen zondert men echter toch Rome uit, zegt hij. De leergeschiedenissen komen dan te liggen op het „theologisch” vlak, terwijl het in de kerk zou gaan om „reële gemeenschap”.

„Het is echter duidelijk, dat deze simpele weg onbegaanbaar is, concludeert hij. „Reeds de uitsluiting van Rome bewijst, dat hier een onopgelost probleem zichtbaar wordt.”

Vernietigend is zijn oordeel over de relativering van eigen belijdenis om voor de verdeeldheid van Christus' kerk een oplossing te zoeken. De betrokkene geeft daarmee toch feitelijk te kennen, aldus prof. Berkouwer, dat het hem in zijn belijdenis slechts te doen was om een mening, misschien een theologische mening en dat dit belijden nog maar weinig of niets te maken had met wat de kerk van de vroegste tijden met haar belijdenis heeft bedoeld, pag. 383/4. En hij zegt met grote stelligheid dat men het probleem niet kan oplossen via een vervlakken van het belijden „tenzij men het avondmaal wil prijsgeven aan de volstreekte irrationaliteit.”

En hij waarschuwt: „Ook de vlucht in de „onzichtbare kerk” kan hier niet de uitweg zijn teneinde de gewetens tot rust te brengen, omdat het in het avondmaal juist gaat om een van de kenmerken van de kerk van Christus op aarde, waaraan zij gekend wordt...”

Er is dan ook van allerlei zijde verzet gezezen tegen de intercommunie, schrijft hij, pag. 386.

De kwesties zijn dus wel dieper en ingewikkelder dan dat men ze kan afdoen met het woord „bekrompen”, zoals ds. Van den Berg dat doet. En hij moge de waarschuwing van de volstreekte irrationaliteit van het avondmaal, welke op de weg der uitwissing of vervlakking der confessionele gescheidenheid onvermijdelijk is, ter harte nemen. Ze komt ditmaal niet van onze kant.

WAT DAN?

Tenzij men de Reformatie van de 16de eeuw geheel verloochenen wil, is avondmaalsviering met Rome uitgesloten. De reforma-

torische christen kan eenvoudig geen participatie van de kerk aan het offer van Christus erkennen, omdat Christus voor hem naar het getuigenis van de Schrift de enige en volkomen Zaligmaker is. Van gemeenschappelijke avondmaalsviering met Rome en met daarbij behorende kerkelijke gemeenschap kan eenvoudig geen sprake zijn, zolang Rome Rome blijft.

„Wie hier op grond van de liefde en de overkoepelende gemeenschap zou willen pleiten voor avondmaalsgemeenschap, zou feitelijk voor niets anders gepleit hebben dan voor een verdergaande ontleding van het avondmaal van Jezus Christus”, is de conclusie van prof. Berkouwer ten aanzien van de avondmaalsgemeenschap met hen, die het avondmaal gemaakt hebben tot een vorm van religieus beleven van de gemeenschap en vrede met God, zonder dat het uitzicht op de verzoening door het bloed van Jezus Christus tenvolle bewaard blijft, pag. 391; zijn oordeel volgen we hier ook verder.

Ten aanzien van de Lutherse is de zaak moeilijker, daarop wijst ook prof. Berkouwer. Maar de weg van uitvlakking der confessionele geschillen is nu eenmaal onbegaanbaar. Dus blijft de enige opdracht en hoop die van een gesprek vanuit het alleen gezaghebbende Woord van God. Wij maken tenslotte de geschiedenis niet, Hij doet dat. Wanneer wij het op dit punt zouden willen doen door de geschillen uit te vlakken, komen we terecht in de mystiek.

Bij alle pijn, die deze tweespalt in de Reformatorische kerken ons brengt, blijft tenslotte voor ons over de vraag of we in onze consciëntie verzekerd zijn dat ons belijden van Christus' tegenwoordigheid aan het Avondmaal de Bijbelse is.

—o—

We komen er tenslotte niet uit met te zeggen: Het komt niet aan op de gereformeerde leer, maar op de Bijbelse, alsof dat een tegenstelling zou zijn. Met dergelijke verhalen zet men de zaak in de mist.

Het is volkomen waar, dat de Catechismus van Heidelberg op de vraag, wat een christen geloven moet, niet antwoordt: Alles wat de kerk gelooft, of: Alles wat in de Geref. Confessie staat, maar: Alles wat ons in het Evangelie beloofd wordt, De gekerkerde kerk, pag. 134/5.

Het eerste is Rooms.

Het tweede is confessionalistisch en doet te kort aan de Heilige Schrift als de enige bron van ons geloof. Trouwens, het Evangelie wordt hier expres genoemd, omdat het geloof wel een stellig weten of kennis is van alles, wat God ons in Zijn Woord geopenbaard heeft, maar zich toch inzonderheid richt op de beloften van het Evangelie in de Heilige Schrift. Vandaar hier de keuze van het Woord Evangelie, vgl. ook wat omschreven wordt in antwoord 21 als het vertrouwen van het geloof!

Aan zo'n meest eenvoudige zaak moet ds. Van den Berg niet voorbij gaan!

Maar dezelfde Catechismus aarzelt niet om in het vervolg van die beloften van het Evangelie te verklaren dat de 12 Artikelen, één van de belijdenissen der kerk, deze in een hoofdsom leren. En hij aarzelt vervolgens niet deze artikelen nader uit te leggen en te verklaren: Wie deze uitleg weerspreekt, kan met de mond roemen in Jezus Christus, maar verloochent hem met de daad, (zie b.v. antw. 30 over Rome).

IS WAT GEREFORMEERD IS CHRISTELIJK?

De Gereformeerde belijdenis zegt van zichzelf dat zij de christelijke is, omdat zij niet anders wil zijn dan samenvatting, uitleg, vertolking van de Heilige Schrift. Zij wijst zelfs bepaalde Lutherse opvattingen af, zonder dat de Gereformeerden als geheel ooit hebben ontkend dat de Lutherse christenen zouden zijn. Ze hebben de Lutherse kerken als zusterkerken erkend, zonder echter over de geschillen te zwijgen.

Het feit echter, dat zij de Lutherse niet de naam van christenen onthielden betekende niet dat zij eigen belijdenis niet voor de christelijke hielden, op de bepaalde punten beter aan de Schrift beantwoordend dan de Lutherse. De Heidelbergse Catechismus, die

Redactioneel

We zijn bijzonder achter met het plaatsen van de „ingezonden stukken”.

Dat is geen onwil.

Als de redactie besluit tot het niet plaatsen van een „ingezonden” dan wordt dat aan de schrijver wel meegedeeld.

Ons blad leent zich, wat de omvang betreft, niet om steeds alle ingezonden stukken direkt te plaatsen.

Het feit dat u in het volgende nummer een ingezonden stuk aantreft van 23 nov. van het vorig jaar spreekt wel voor zich zelf.

—o—

Met ingang van de nieuwe jaargang hebben de Heren dr. J. Bosch, drs. J. G. van Oord en Prof. dr. P. G. Smelik opgehouden redacteuren te zijn van „Opbouw”.

Een verklaring daarover zult u in het volgende nummer, of één van de volgende nummers aantreffen. In ieder geval vóór de vergadering van de Persvereniging.

—o—

Ons blad is eigendom van de Persvereniging „Opbouw”. De ledenvergadering zal D.V. 9 mei a.s. gehouden worden te Utrecht.

Het referaat zal gehouden worden door drs. H. E. S. Woldring over jeugd en revolutie, onder de titel „Jeugd tussen God en chaos”.

De vergadering van de Persvereniging is een besloten vergadering. Bestemd voor de leden.

Als er niet-leden zijn die graag de vergadering bijwonen dan kunnen zij zich richten tot de secretaris-penningmeester van de persvereniging: de Heer W. Kapper, Leynden van Sandenburghlaan 16 te Utrecht. Amelink.

tegen de Rooms en Lutherse zo het een en ander op te merken heeft, heet officieel Catechismus onder christelicher Unterricht, Catechesis religionis christianae, Catechismus of onderwijzing in de christelijke leer. En de Nederlandse Geloofsbelijdenis draagt naar de Acta van Dordrecht, 1621 als opschrift: Der Nederlandsche Kerken ware christelijke belijdenis, inhoudende de hoofdsom der leer van God en der eeuwige zaligheid der zielen, welk opschrift terug gaat op 1563.

Als we weten wat gereformeerd is, weten we nog niet per definitie wat schriftuurlijk en christelijk is, schrijft ds. Van den Berg in zijn oppositie tegen het gebruik van het woord gereformeerd. De Gereformeerde belijdenissen hebben van zichzelf beweerd de christelijke belijdenis te zijn; niet iets apart, geen specialité de la maison, maar de christelijke belijdenis, zoals de Gereformeerden de Lutherse belijdenis als christelijk hebben erkend, onder afwijzing van enkele, de gereformeerde belijdenis uitsluitende punten.

Ik kan niet beter zeggen wat de Heilige Schrift inhoudt dan te verwijzen naar de algemene symbolen en de belijdenis der Gereformeerde Kerken, ook al zijn deze uiteraard niet feilloos.

En laten we elkaar niet met sofismen van formele aard aan boord komen en de gemeente in de mist brengen.

Ds. Van den Berg holt de zaak uit door te zeggen: Een gereformeerd mens is een christen die op gereformeerde wijze christen is. Zo wordt het gereformeerde een bepaalde wijze van... naast andere wijzen van. Zo is de gereformeerde belijdenis in één

Vervolg op pagina 15 - 1e kolom

TE BERDE

Er zijn drie redenen, waarom ik nog eens wil terugkomen op een „te berde” van mijn hand over het werk van L'Abri-Nederland.

De eerste reden is dat van meer dan één kant mij gevraagd is het gironummer van L'Abri-Nederland nog eens te vermelden.

Aan dit verzoek zal ik voldoen, hoewel ik me bewust ben, dat via verschillende rubrieken van dit blad een beroep gedaan wordt op de milde hand en de vriendelijke ogen van de lezers. Zo iets kan ook te ver gaan. Maar omdat in dit geval het verzoek van de lezers zelf komt wil ik het graag nog eens vermelden. Het gironummer is van de Amro Bank te Amsterdam (Middenweg) 95991. Giften voor dit doel moeten als bijschrift hebben „t.g.v. L'Abri”.

L'Abri-Nederland heeft, zoals u misschien wel weet in Baambrugge beslag weten te leggen op een gebouw, een oude boerderij, waar men mensen kan ontvangen en met hen spreken over het Evangelie, wat tot nu toe gebeurde en gebeurt bij Prof. Rookmaaker thuis. Wegens de uitbreiding van het werk is het niet meer mogelijk dat het bij Prof. Rookmaaker thuis gebeurt. Vandaar de aankoop.

Voor de verbouwing kwam men te kort ongeveer f 20.000,—. Een deel daarvan is al opgebracht door de lezers van dit blad, zoals u in een dankbetuiging van Prof. Rookmaaker hebt kunnen lezen.

—o—

De tweede reden, waarom ik op dit onderwerp terug kom is het feit dat een nederlandse vertaling van het boek van dr. Francis A. Schaeffer „The God Who's there” nu verschenen is bij de uitgeverij „Buljten en Schipperheijn” te Amsterdam (Valkenburgstraat 106), onder de titel: „De God Die leeft”.

De oorspronkelijk engelse versie, waarop ik uw aandacht vestigde in een vorig „te berde” was kennelijk tot stand gekomen door gesproken redevoeringen van dr. Schaeffer letterlijk weer te geven vanaf een bandopname. De bezwaren die dit met zich meebrengt zijn in de nederlandse vertaling ondervangen. Het is niet mijn bedoeling van dit boek nu een recensie te geven. Het is wel mijn bedoeling dat later wel te doen.

—o—

De derde reden, waarom ik graag nog eens uw aandacht vraag voor L'Abri-Nederland is de belangrijkste. Naar mijn gedachte is wat de christenheid in Nederland meer dan iets anders nodig heeft een „réveil”. Meer dan een „reformatie”. Naar mijn smaak en gedachte is het begin van een „réveil” merkbaar in het werk van L'Abri, zowel in het buitenland als in Nederland.

In Engeland hoorde ik als een bezwaar tegen het werk van L'Abri, dat het zich in hoofdzaak richtte op studenten en intellectueel-gevormden.

Dat bezwaar woog en weegt bij mij niet zwaar. In de eerste plaats niet omdat er een schreeuwende nood is juist onder studenten en „intellectuelen”. Wie zal zich niet verblijden als er werkelijk ingegaan wordt op de problemen die deze mensen hebben? Bovendien is het niet zo dat men bij L'Abri alleen maar welkom is, als men gestudeerd heeft of-wat-daarvoor-dan-maar-door-mag-gaan.

Een ieder is welkom.

Om dit welkom aan „een ieder” te bieden is het noodzakelijk om de hulp te geven die ik in het begin van dit „te berde” van u vroeg.

De Here zegene u en de vele gaven die de lezers van ons blad voor de uitbreiding van het evangelie in vele delen van de wereld al gegeven hebben.

Ik heb nog nooit zitten optellen. Maar zeker weet ik dat dit bedrag loopt in de vele tienduizenden. Misschien kan er nog wel wat bij.

AMELINK

G. Janssen - Amsterdam

De vrolijke accountant

Hij was accountant en had belet gevraagd om over een zaak te spreken, die niet per telefoon kon worden behandeld. Wat doe je dan? Je belooft die wildvreemde man uit den Haag een avond te reserveren en hoopt er het beste van. Maar toen hij binnenkwam was het alsof een oude vriend binnenkwam: een aangename stem, lichtende ogen, een vriendelijke mond, een rustige handdruk, een hoofse kennismaking met mijn vrouw en een manier van plaatsnemen, die leek alsof hij al honderd maal zijn lange benen op onze varkenshuid had uitgestrekt.

Ja, hij had er zeven kwartier over gedaan — het was druk op de weg. Koffie? Alstublieft mevrouw, als het mag graag met suiker en melk. Dank u wel. Fijn dat u mij wilde ontvangen — mag ik meteen wel van wal steken?

Het verhaal ging helemaal niet over balansen, of over een client die financieel vast zat, of over bemiddeling bij een fusie of over een van die onderwerpen waarbij een persoonlijk onderhoud noodzakelijk is. Het verhaal ging over de erfgenen van een opengevalven boedel in mijn omgeving, welke erfgenen hem opdracht hadden gegeven na te gaan, of een persoon, die niet tot de erfgenen behoorde, zich mogelijk had verrijkt ten koste van gezegde erfgenen. En daar ik een voorliefde heb voor deze orde: dat ieders eigendommen onder het bereik van de rechthebbenden blijven, beloofde ik hem de nodige inlichtingen te geven, voorzover niet gehinderd door enige ambtelijke geheimhouding.

Al heel gauw kon worden vastgesteld, dat een vriendin van de erflater met „haar” deel van de nalatenschap was gaan strijken — natuurlijk ten koste van de ware erfgenen. Vriendinnen kunnen op materiële punten wel eens gevaarlijk zijn. Samen konden we de vermiste vermogensbestanddelen inventariseren en zo kwam eindelijk het gesprek op de methode, om deze eigendommen terug te brengen in het bezit van de rechtmatige eigenaars. Dat was verder eigenlijk een zaak van de accountant, dus het onderhoud had hiermee kunnen eindigen.

—o—

Toch vroeg hij, nu zijn onderzoek zo voorspoedig was verlopen, mijn mening over de aanpak. En daar moest ik wel even over nadenken.

Eindelijk zei ik: de eenvoudigste manier is natuurlijk een justitiële aanklacht. Bij het eerste verhoor rolt ze door de mand en geeft alles prompt terug. Het gevolg is echter een veroordeling wegens diefstal en/of verduistering en deze dame krijgt in de toekomst weinig kansen meer in een maatschappij, die nu eenmaal uit rechtvaardige mensen bestaat.

Hij haalde me de woorden uit de mond! Gespannen keek hij me aan. „Weet u dan een betere methode?” vroeg hij — een beetje als iemand, die zelf al aan een betere methode heeft gedacht.

„U kunt ook met haar gaan praten. En u kunt haar de volledige lijst van het vermiste voorleggen. Dan trekt u een wissel op haar geweten. Ze is rooms-katholiek. Dat wil zeggen: ze weet dat ze verkeerd heeft gedaan en ze zit ermee. Maar ze heeft ook geleerd, dat voor alles een aflaat te krijgen is: een biecht, een penitentie en alles is voorbij. Weest u in dit geval dus haar biechtvader. Laat haar haar zonde belijden, laat haar als penitentie alle spullen teruggeven en laat alles voorbij zijn”.

Hij klapte in de handen: „kostelijk! Wat vind ik dat fijn gevonden. Bent u soms een christen?”

Ik was even verbluft door deze ongewone reactie. Een accountant, die als particulier detective optrad, mijn hulp en advies vroeg en daarna informeerde of ik soms een christen was... Ziet u het verband?

„Ik ben gereformeerd”, stamelde ik.

„Dat geeft niet — zei hij vrolijk — maar heb ik het goed: u bent dus een christen?” Hij wilde het jawoord er wel uit trekken. Het ging dus niet om de tegenstelling tussen jood en christen, niet tussen socialist en christen — het ging om de volle waarde van het woord.

Waarom wordt gij een christen genaamd? ging het door mij heen. Antwoord: door het geloof — lidmaat van Christus — zijn naam belijden — levend dankoffer — met vrije conciëntie strijden — en straks regeren... alles samen wel wat veel inhoud voor een kennismakingsgesprek. Bovendien: welke waarde zou deze goede man aan de christennaam hechten? Wat bedoelde hij ermee? Wist u het? Wist ik het?

Toch waagde ik de sprong maar, op gevaar van in het water te springen. „Jawel — antwoordde ik — wij noemen ons hier christenen”.

„Goddank” zei hij. „Dan heb ik me niet vergist. De manier, waarop u een medemens van zijn schuld wilt afhelfen kan alleen door een christen gevonden worden. Zo zou Jezus Christus het zelf misschien ook wel gedaan hebben. Wie een overtreding bedekt, betracht liefde”.

Ik voelde me onbehaaglijk onder zijn lof en hield hem daarom maar aan zijn eigen klaarblijkelijke levenskeus: „dus, ik begrijp, u bent zelf ook een christen?”

„Jazeker — zei hij plezierig — ik heb de Heiland ook leren kennen! Hij heeft me los gemaakt van deze beroerde wereld. Hij heeft mijn leven nieuw gemaakt. Hij vergeeft me elke dag mijn schuld en ik verwacht met Hem nog een grootse toekomst!”

—o—

Zo, en dat werd het thema van een tweede gesprek, dat tot middernacht duurde. Wat kwam er veel los. Wat waren we blij, elkaar ontmoet te hebben. Het was alsof we elkaar al jaren kenden, omdat we samen de Heiland zo goed kenden. Wat wisten we veel goeds van Hem te zeggen. Wat zagen we zijn goede hand in ons leven. Wat verwachtten we veel schoons van zijn komend koninkrijk. Wat genoten wij van het leven-uit-zijn-hand.

Toen sprak mijn vrouw: „ik vraag me steeds af tot welke kerk u behoort. Ik weet haast zeker welke, maar u moet het zelf zeggen. Wilt u?”

Hij keek even beduusd. Wij gokten in stilte: in elk geval niet gereformeerd, wellicht Leger des Heils? Vrij Evangelische Gemeente? Apostolische Broederschap? Een of andere secte?

Maar onze accountant had zich niet bij een kerk aangesloten. Hij was wat je noemt niet kerkelijk georganiseerd. Hij had toevallig een paar jaar geleden een Bijbel gekocht, en had de Heere uit zijn woord herkend. En daarom leefde hij nu bij dat woord en was daar zielsgelukkig mee. Preken? Hoorde hij wel voor de radio — maar dat haalde toch nooit bij de

Bijbel. En dan: preken waren meest theoretische verhandelingen — zei hij — maar de Bijbel leert je zo fijn, hoe je dit leven mooi kunt maken. Iedere dag was voor hem een feest — zei deze zorgeloze man — sedert hij de Heiland had leren kennen. Hij kon het niet voor zich houden, moest er met ieder over spreken en wilde wel alle mensen gelukkig maken door ze tot Jezus te brengen.

Zo zong hij verder, zijn exotische lofzang op zijn Grote Vriend. En ons hart brandde in ons. Van blijdschap en herkenning, jawel. Maar ook van schaamte. Wij, die gedoopt zijn en met de kennis der waarheid zijn groot geworden, spreken nooit zo hartstochtelijk en aanstekelijk over onze eerste liefde. Als onze hartstochten los komen gaat het over de kerkelijke vragen en twistpunten! Maar we schamen ons een beetje om in het platte zakenleven zijn naam te belijden. Dat laatste natuurlijk niet helemaal — want we weten dat Hij zich dan zal schamen voor ons bij zijn Vader — maar toch. Hoe kun je die Christus „verkopen” aan je collega, aan je buurman, aan je naaste? Nu ja, de christelijke levensstijl dat gaat nog zo'n beetje als het moet. Maar de Man zelf? Hij past niet in onze harde egoïstische maatschappij. Hij maakt je kwetsbaar. Hij legt je normen en beperkingen op, waar een ander van wil profiteren. Straks regeren? Dat willen we wel. Maar nu lijden? Dat valt niet mee. Koning en profeet zijn — dat ligt ons. Maar priester zijn — dan ben je nergens.

Toch: deze weerloze accountant was reëel. Hij was wel ergens. Zijn bovenkamer werkte prima. Zijn ogen stonden helder. En hij had allermint te lijden onder zijn priesterschap. Zijn woorden waren bovendien profetisch geladen: wat had die man in weinige jaren de Bijbel leren kennen. En in dit gesprek glansde het koningschap van onze Heer en Heiland op hem af. Alle „kenmerken” van het christendom waren aanwezig. Alleen... geen lid van enige kerk?

Toen vroeg mijn vrouw — ze is allermint fanatiek, maar ze dacht aan onze plicht om ons bij de ware kerk te voegen, van wat staat of kwaliteit we ook zijn —: „hebt u niet behoefte om zich bij de kerk aan te sluiten? U wilt toch de gemeenschap der heiligen beleven? Door het contact met medechristenen gesterkt worden en wederkerig anderen bevoedigen in het geloof?”

Onze accountant keek haar niet begrijpend aan. „Beste mevrouw — zei hij — elke dag ontmoet ik broeders en zusters, medegelovigen die mij bevoedigen. Als u! Aan wie ik mijn geloof mag meedelen. Als hier. Wat zou ik nog missen?”

—o—

Hier eindigt dit ware verhaal. Sorry — het is voor onze gereformeerde harten wat onverteerbaar. Misschien voer voor onze dogmatici? Maar laten ze dan niets lelijks van onze accountant zeggen: van de onvolkomenheid van zijn geloof, of van de hulpeloosheid van zijn formulering, of van het fanatisme van de renegaat, of van de aanvechtbaarheid van zijn uitspraken, of van de kennelijke onvolwassenheid van zijn christendom. Abraham had ook niets van al onze verworvenheden, maar wordt vader der gelovigen genoemd. En deze accountant is al verder dan u en ik: drie maanden later werd hij bevorderd tot heerlijkheid. Hij verwacht nu de jongste dag. Naar ik meen: met grote blijdschap en reikhalzend verlangen.

VERKIEZEN EN VERKIEZING

5. Valse gerustheid van Israël

Als de voorgaande artikelen een goede voorstelling gaven van de betekenis van verkiezen en verkiezing mogen we de volgende conclusies trekken.

- 1e Er is geen redelijke verklaring te geven, waarom de HERE Israël verkoos. De heilige Schrift geeft er geen reden voor op. Het heeft de HERE zo behaagd. Verder vragen heeft geen zin.
- 2e In elk geval staat vast, dat de hoeveelheid van de Israëlieten of de hoedanigheid van Israël geen grond voor de verkiezing zijn geweest. Er was aan Israël geen eer te behalen om zo te zeggen. Het kon niet meetellen onder de grote wereldvolken. We zouden het kunnen zeggen met de woorden van I Kor. 1 : 27: „Wat voor de wereld dwaas is, heeft God uitverkoren om de wijzen te beschamen, en wat voor de wereld vaak zwak is, heeft God uitverkoren om wat sterk is te beschamen en wat voor de wereld onaanzienlijk en veracht is, heeft God uitverkoren, dat wat niets is om aan hetgeen wèl iets is, zijn kracht te ontnemen, opdat geen vlees zou roemen voor God”. Alle roem is uitgesloten.
- 3e Uitverkiezing is dus niet uit verdienste van de verkorene, maar uit louter genade, onverdiende gunst. En wie weet wat genade is weet ook, dat bij genade alleen ootmoed en dankbaarheid past. Er is wel terecht gezegd, dat het eerste en het tweede en het derde kenmerk van een gelovige is: ootmoed, ootmoet en nog eens ootmoed. Wil iemand roemen? Welnu: „Wie roemt roeme in de HERE”.
- 4e Verkiezing is niet alleen een onbegrijpelijk groot voorrecht. Maar ze legt ook grote verplichtingen op. De HERE verkiest Israël om een heilig volk voor Hem te zijn. Maar dan moet dat volk ook heilig leven. Hier geldt het woord uit Lev. 19 : 2: „Heilig zult gij zijn, want Ik de HERE uw God ben heilig”. Het uitverkoren volk had rijke beloften van welzijn en welvaart in alle opzichten. Maar ook zweefden scherpe dreigingen over dat volk, voor het geval dat het de HERE niet wilde vrezen, liefhebben en eren. Dan zou het niet gezegend maar vervloekt worden, geen heil maar onheil zou z'n deel zijn. Het zou — althans voor een tijd en ten dele — vernietigd worden. Juist als verkoren volk zou het Gods straffen ondervinden. Een godvrezend volk kon en mocht zeggen: Immanuel God met ons. Maar een goddeloos volk kon deze woorden wel in de mond nemen, doch het zou ondervinden, dat God niet mét, maar tegen hen was.

—o—

Het is een heerlijk voorrecht als de HERE Zich een volk verkiest. De Psalmen spreken er van. „Welzalig het volk, welks God de HERE is, de natie die Hij Zich als erfdeel koos”. Ps. 33 : 12.

„Welzalig hij, die Gij verkiest en doet naderen, opdat hij wone in uw voorhoven. Wij zullen verzadigd worden met het goede van uw huis, het heilige van uw tempel”. Ps. 65 : 5. Een volk dat de HERE vreest en dient mag zeggen met ps. 46 : 8: „De HERE der heerschen is met ons, een burcht in ons de God van Jakob”. En het mag ook zingen — maar met vrees en beving —: „Geen onheil zal de stad verstoren, daar God zijn woning heeft verkoren”. Ps. 46 : 3 berijmd.

Maar als het verkoren volk niet in de wegen des HEREN wilde wandelen en dan tóch roemde: „God is met ons, ons kan niets ge-

beuren”, dan kreeg het van de profeten te horen, dat het zich grondig vergiste.

Een paar voorbeelden mogen hier volgen. Ik schrijf Micha 3 : 9-12 over: „Hoort dit toch, hoofden van het huis van Jakob en leidslieden van het huis Israël, die het recht verafschuwt en al het rechte krom maakt, die Sion bouwt met bloed en Jeruzalem met onrecht. De hoofden spreken er recht voor geschenken, en de priesters gaven er onderricht om loon, en de profeten plegen er waarzeggerij voor geld, en daarbij steunen zij op de HERE en zeggen: Is de HERE niet in ons midden? Ons zal geen kwaad overkomen!

Daarom zal om uwentwil Sion als een akker worden omgeploegd, en Jeruzalem zal worden tot steenhopen, ja de tempelberg tot woudhoogten”.

Daar is geen woord Frans bij. Kommentaar overbodig.

Bekend is de „tempelprediking” van Jeremia 7. De profeet moet gaan staan in de poort van het huis des HEREN. De scharen drommen daar wel samen om voor de HERE te buigen. Op zichzelf een goede zaak. Maar het is niet zo mooi als het lijkt. Want de profeet moet in naam van de HERE zeggen: „Bertert uw handel en wandel, dan wil Ik u op deze plaats laten wonen. Stelt uw vertrouwen niet op bedriegelijke woorden: Des HEREN tempel, des HEREN tempel, des HEREN tempel is dit!” Blijkbaar hebben de tempelgangers en -zangers gedacht: „Wij, Gods verkoren volk, gaan nooit verloren. Want de HERE heeft zijn tempel in ons midden en Hij zal zijn woning niet laten vernietigen.”

Maar de profeet laat een krachtig „Nee” horen: „Nee, als gij waarlijk uw handel en wandel betert, als gij werkelijk onder elkander recht doet, vreemdeling, wees en weduwe niet verdrukt, geen onschuldig bloed vergiet op deze plaats en andere goden niet achterna loopt, u tot onheil, dan wil Ik u op deze plaats, in het land dat Ik aan uw vaders gegeven heb, laten wonen van eeuwig tot eeuwig”.

Het volk kan wel zeggen: „Wij zijn geboren” en ondertussen allerlei gruwelen bedrijven en van de tempel een rovershol maken. Maar God, die verkiest, laat niet met zich spotten. Hij kan ook verwerpen. Dat heeft Hij getoond door Silo te vernietigen. De profeet moet in naam des HEREN dreigen: „Ik zal u van voor mijn aangezicht wegwerpen, gelijk Ik al uw broeders, het gehele zaad van Efraïm weggeworpen heb”. Verkiezing geeft geen vrijbrief om er maar op los te leven. Verkiezing brengt grote verantwoordelijkheid mee. Anders volgt verwerping. Zo was het tenminste onder het Oude Verbond. Onder het oude, verkoren volk.

Uit vele plaatsen van de profeten blijkt, dat een zorgeloos volk dikwijls zei: „Vrede, vrede en geen gevaar”, terwijl het zo leefde, dat Gods toorn wel moest losbarsten. Het waren de valse profeten, die in zulke tijden geruststellende woorden spraken. Terwijl de profeten des HEREN het oordeel moesten aanzeggen aan een volk, dat ten onrechte gerust was. Zulk een voorbeeld hebben we in Jeremia 18, waar in m'n Bijbel bovenstaat: „Bij de pottenbakker”.

De pottenbakker komt in de bijbeltaal nogal eens voor. Ik lees in een bijbelverklaring, nadat enige plaatsen genoemd zijn: „In al de genoemde plaatsen toch staat de absolute Souvereiniteit Gods op de voorgrond en de volkomen vrijmacht zijner beschikkingen”.

Dat zal wel waar zijn, maar we moeten van „Sovereiniteit” en van „Gods vrijmacht” geen absolute willekeur maken. Er zijn absolute heersers, keizers en koningen, geweest die naar willekeur de éne onderdaan ter dood veroordeelden en een andere, even schuldig, puur willekeurig vrij lieten. Zulke heersers noemen wij terecht tyrannen.

Maar zó is de HERE niet. Hij is geen God van trouw. Hij houdt zijn beloften. Daarop kunnen we onvoorwaardelijk aan. Maar Hij maakt ook ernst met zijn dreigingen. Daarop hebben bedreigden meestal niet gerekend. Maar ze hadden het kunnen weten. En als ze niet wilden horen dan zouden ze het wel ondervinden. Een verkoren volk staat niet „buiten schot”. Dat leert ons o.a. genoemd hoofdstuk over de pottenbakker.

Nog eens: Gods souvereiniteit en vrijmacht is geen tyrannieke willekeur. Er is een latijnse spreuk, die in vertaling luidt: „Zo wil ik, zo beveel ik, laat de wil gelden in plaats van de rede”. Als ik me niet vergis moet dit woord gesproken zijn door een „grote dame” — nu ja, dame? — die een dienaars wilde folteren om een kleinigheid. Haar man pleitte voor het meisje, maar mevrouw stond er op, dat de straf werd uitgevoerd. Toen moet zij bovenstaande woorden gesproken hebben. Ik heb de indruk, dat in sommige kringen zó van God gedacht wordt. Niet lang geleden werd mij door iemand verteld, dat de HERE hem was bijgebracht als een boeman en wel een heel angstwekkende. Als dat gebeurt is het een verschrikkelijke en zielverwoestende zaak.

Maar nu dan terug naar de pottenbakker. Stellig wordt de HERE met een vormer van aarden vaatwerk vergeleken. Ik lees in Jes. 45 : 9: „Wee, hem, die met zijn Formeerder twist, een scherp onder aarden scherven. Zal ook het leem tot zijn vormer zeggen: Wat maakt zij? of uw werk: Hij heeft geen handen?”

God is oneindig hoog verheven boven de mensen. Hij is de Schepper en wij zijn schepselen. Hij is de Herschepper ook en wij zijn totaal van Hem afhankelijk. Hij kan ons maken en breken om zo te zeggen. Net als een pottenbakker dat met zijn produkten kan doen. Maar een grillige tyran is de HERE best niet. Wie dit van Hem denkt of zegt, lastert. Al is het ook een „christen” die zo denkt of spreekt. Christus heeft hem dat in elk geval niet geleerd.

De HERE leert ons door het woord van Jeremia iets anders. Hij moet naar de werkplaats van een pottenbakker gaan. Daar ziet hij deze man aan het werk, op de schijven. Een grote schijf wordt met de voet rondgedraaid. Op een kleinere schijf, ter hoogte van de handen, draait een klomp leem mee. Hij was bezig een vaas of pot te vormen. Mislukte het werk onder zijn handen, dan kleef hij het leem inmekaar en vormde een nieuwe vaas. Dat is het recht van de vormer. Een misprodukt mag hij vernietigen, om opnieuw te beginnen.

Dát recht nu heeft de HERE ook. Israël meende van niet. Het meende: Ons kan geen kwaad overkomen. In elk geval: God kan ons nooit verstoten. Wij zijn het uitverkoren volk, dus is de HERE altijd mét ons, nimmer tégen ons. Hij kán ons niet verwerpen. Zo bont kunnen wij het niet maken. En ondertussen ging men kras en dwars tegen de wil des HEREN in.

Tot zulk een volk nu zegt God: „Zal Ik niet met u kunnen doen zoals deze pottenbakker,

o huis Israëls? luidt het woord des HEREN.

H. J. Jager - Kampen

Zie als leem in de hand van de pottenbakker, zo zijt gij in mijn hand, huis Israëls! Het ene ogenblik doe ik over een volk en een koninkrijk de uitspraak, dat Ik het zal uitrukken, afbreken en verdelgen; maar, bekeert zich het volk, waarover ik een uitspraak deed van zijn boosheid, dan zal Ik berouw hebben over het kwaad dat Ik hun dacht aan te doen. Het andere ogenblik doet Ik over een volk en een koninkrijk de uitspraak, dat Ik het zal bouwen en planten; maar, doet het wat kwaad is in mijn ogen door niet naar mijn stem te horen, dan zal Ik berouw hebben over het goede waarmee Ik heb gezegd hun te zullen weldoen".

De pottenbakker is geen beeld van starre, onheilspellende vrijmacht, maar van het bewegelijke handelen van God met zijn volk. Ook, ja juist, met zijn verkoren volk. Wee een volk, dat in valse gerustheid voortgaat op boze wegen. Het zal gewaar worden, dat de HERE zich aan de gestelde voorwaarden houdt. Hij heeft berouw over het goede, dat Hij beloofde. Maar heil een volk, dat zich van de boosheid bekeert. Het zal ondervinden, dat de HERE berouw heeft over het kwaad waarmee Hij dreigde. Dat was zo en dat is nog zo. Voor leden van een verkoren volk geldt nog het woord van Jesaja 3: „Zegt van de rechtvaardige, dat het hem zal welgaan want hij zal de vrucht van zijn daden eten, wee de goddeloze, het zal hem slecht gaan want het werk van z'n handen zal hem worden vergolden.

Vervolg van pagina 12

De toelating tot het Heilig Avondmaal

slag gerelativeerd en daarmee alle belijdenis, behalve die van de spreker van dit standpunt zelf!

Het woord „gereformeerd”, dat in de Latijnse tekst van de Acta van Middelburg 1581 een equivalent is voor pura, is, zoals ik na deze Acta geraadpleegd te hebben, ontdekte bij ds. C. Vonk: „De voorzeide leer” IIIA, pag. 105 geen zuiver Nederlands, maar verholandst Frans. Men vertale het niet door „Hervormd”, maar door „Gezuiverd”, „Hergestellt”, schrijft ds. Vonk. Daar gaat het grappige van ds. Van den Berg in verband met Rom. 12 : 2: Gereformeerden moeten niet langer gereformeerd zijn...

MEN VERGISSE ZICH NIET

Ds. Van den Berg heeft zijn boekje De gekerkerde kerk geschreven om een „reformatie” te bewerkstelligen. Daartoe schrijft hij van allerlei over de inrichting van de kerk en brengt bezwaren in tegen de onder ons geldende kerkorde. Daar valt natuurlijk over te praten. Er is hier en daar echt wel het een en ander over op te merken, al bevredigt mij de wijze, waarop ds. Van den Berg het doet, niet. Het is mij allemaal teveel apodictisch en zonder behoorlijke grond. Ik vind ook een netwerk van misverstanden. Ik deel zelfs de praemissen niet waar hij vanuit gaat. Maar dit allemaal daargelaten. Ik vind de kerkorde, die ds. Van den Berg ons voorstelt, een stuk minder dan die we hebben en een groot deel van wat de Schrift over de kerk zegt niet verdisconterend. En ik ben bereid daarvan verantwoording af te leggen.

Maar er is meer aan de hand, men vergisse zich niet. Ook de belijdenis valt in het denken en spreken van ds. Van den Berg weg. Hij wil alleen met de Bijbel in de hand verder.

Dat wordt dan natuurlijk de Bijbel volgens de interpretatie van collega Van den Berg. We hebben nu al een ontwerp kerkorde-van-den-Berg. Straks volgt een ontwerp belijdenis-van-den-Berg en wie het er niet mee eens is zal wel gereformeerd mogen heten, maar geen Bijbels christen. Hij is nog gereformeerd in plaats van hervormd geworden door de vernieuwing van zijn gemoed.

Ik ben werkelijk geschrokken toen ik las:

We gaan een tijd tegemoet — en eigenlijk bevinden we ons al in die tijd — waarin het, om Paulus te variëren, niet meer van belang is of iemand gereformeerd is of niet-gereformeerd, maar waarin het erop aankomt dat hij een nieuw schepsel is”, pag. 135.

Ik dacht, dat het op dit laatste altijd is aangekomen en niet pas nu. Ook toen de opstellers en eerste gereformeerden in de Nederlanden voor hun christelijke belijdenis de brandstapel opgingen en zingend hun Zaligmaker tegemoet gingen. Wanneer zij hadden geleefd uit de valse dilemma's van collega Van den Berg hadden ze de brandstapel kunnen ontgaan.

Ik wil eindigen met een woord van Trigland, door ds. Vonk aangehaald in zijn genoemd werk:

„Men moet de Nederlantsche Belijdenisse niet simpeljk aanmercken als een menscheelijck schrift, maer als een gheschrift, ... om te dienen voor een ghesonde en schriftmatighe belydenisse des geloofs, by de vrome martelaren in ghevanknissen, op pijnbanken, inde vieren, onder sweert en de galgh stantvastelijck bekent: om de welcke vele duysenden uyt haer vaderlant nae andere landen in ballickschap zijn getrocken; dewelcke alle de Gereformeerde Kercken, in de Nederlanden ende in Vranckrijck, voor gesont en Godes Woordt conform hebben erkent...”

Daarom kan ds. Vonk schrijven: „Wanneer men dus aan Gods kerk in Nederland vroeg wat zij geloofde dan wees ze u op Gods Woord, op de Heilige Schrift. Maar wanneer men haar vroeg, hoe zij dat Woord van God las en verstond, hoe zij predikte en onderwees, dan wees zij u naar haar belijdeisgeschriften, haar catechismus en confessie, later ook naar de canones van Dordt.” Om zijn hoofdstuk te eindigen met dit fiere woord: „Door haar belijdenis onderwijst Gods aloude kerk haar nakroost ook heden nog in Gods Woord.”, pag. 127. Ik ben dankbaar dit onderwijs ontvangen te hebben reeds in mijn jeugd en zo toegang verkregen te hebben tot des Here Heilig Avondmaal via de belijdenis van dit geloof.²⁾

²⁾ Hier opgevat in de zin van de fidesquae, het geloof, dat geloofd wordt, vgl. Judas 3: het geloof, dat eenmaal den heiligen is overgeleverd. De belijdenis van dit geloof moet een zaak van het hart zijn, Rom. 10 : 10.

Boekbespreking

De kerkelijke tucht bij Calvijn,
door Dr. J. Plomp. Uitgave van
J. H. Kok N.V., Kampen.

Dr. J. Plomp, hoogleraar aan de Theologische Hogeschool van de Gereformeerde Kerken (syn.) heeft de kerkrechtelijke literatuur verrijkt met een uitgebreide en gedegen studie over de kerkelijke tucht bij Calvijn. Zoals wel vaker het geval is is de inhoud van deze studie iets breder dan de titel zou doen vermoeden. De eerste 60 bladzijden van het 400 pagina's tellend boekwerk worden ingenomen door de korte schets van de tucht in de Middeleeuwen en daarna, nu een verantwoording van dit onderwerp en een korte weergave en motivering van de indeling van de tucht bij de andere Hervormers en bij de Dopers. De schets is wel kort, maar er komen toch heel wat figuren ter sprake, vandaar dat hieraan bijna 50 bladzijden gewijd werden. Daaruit wordt wel duidelijk, dat Calvijn in zijn denken over en in praktijk brengen van de tucht niet origineel is geweest. Daarop wijst dr. Plomp op de pag. 320/21 zelf met name. Hij acht echter de vraag of en in hoeverre Calvijn van deze en eventuele anderen afhankelijk is geweest, buiten het bestek van zijn studie te vallen. Dan is er aan deze Reformatoren toch wel een vrij groot stuk van deze studie gewijd, zonder dat de noodzaak daarvan in het licht wordt gesteld.

Dr. Plomp begint in het derde hoofdstuk over Calvijn zelf te handelen. In het derde

en vierde hoofdstuk bespreekt hij de tucht over de kerkleden — de algemene tucht —, in het vijfde de bijzondere tucht over de „geestelijke”. Het zesde bevat een slotbeschouwing, waarvan vooral de paragrafen over de inseparabiliteit van rechtvaardiging en heiliging, de prediking van de wet en de blijvende noodzaak van de tucht van betekenis zijn om de motieven te kennen, die Calvijn er toe hebben gedrongen zich zo in te zetten voor de tucht als hij te Genève heeft gedaan, nl. voor de verwezenlijking van zelfstandige kerkelijke tucht, pag. 323. Hier wordt de theologische achtergrond van Calvijns denken over en zich inzetten voor de kerkelijke tucht blootgelegd; de eigenlijke drijfkracht ervan. Wanneer dit voorop gezet was, zou dat m.i. de lectuur van deze studie ten goede zijn gekomen. Het is ook niet in te zien, waarom dit geen plaats kon krijgen in caput 3. Daarin wordt gehandeld over de principiële gedachten van Calvijn over de tucht en het hoge belang, dat hij er aan hecht, § 8. De auteur spreekt in zijn slotbeschouwing over het karakteristieke van Calvijns houding inzake de tucht. Tegenover Luther springt dit duidelijk in het oog, tegenover de figuur als Oecolampadius minder.

Breed en nauwgezet worden Calvijns gedachten over de tucht beschreven aan de hand van de bronnen, waarbij getracht wordt aan te geven, waar Calvijn rekening heeft moeten houden met de gevoelens van anderen, al blijkt dit niet altijd met zekerheid te zeggen, o.a. pag. 178. Uiteraard nemen hierbij naast de Institutie de Ordonnances Ecclésiastiques een brede plaats in, waarvan de verschillende redacties worden nagegaan en vergeleken. Veel literatuur is ook hierbij verwerkt. De werking van de tucht in de praktijk krijgt ook brede aandacht, al moest hier uiteraard geselecteerd worden. In dit opzicht is deze studie wel een Fündgrube, van betekenis voor allen, die Calvijn's gedachten over de kerkelijke tucht van betekenis achten en ook de verwerkelijking ervan in de praktijk. Dr. Plomp geeft duidelijk aan, dat Calvijn rekening heeft moeten houden met de Overheid, maar dat hij daarbij eigen standpunt: de tucht moet zuiver kerkelijk zijn, verzwakte door een ander beginsel, nl. dat van de inseparabiliteit van de beide „regna”, pag. 351, zulks tot nadeel van het kerkelijk en geestelijk karakter van de kerkelijke tucht, 353. Dit is toe te stemmen in zoverre de kerk onder Calvijns leiding vaak zonden doorgaf aan de Overheid om te straffen. Maar hiermee is nog niet de voor Calvijn vrij vernietigende uitspraak op pag. 358 gewettigd. Daar wordt de vraag gesteld of Calvijn in de praktijk van zijn tuchttoefening vandaag is na te volgen. Niet „dan onder zeer grote restricties”, antwoordt dr. Plomp. Men zal dan niet alleen de kerkelijke tucht moeten loskoppelen van het overheidsoptreden tegen zondaars, maar ook de tuchtprocedure moeten ontdoen van alle elementen die in Genève het geestelijk karakter daarvan aantastten. „De vraag is, of wat dan overblijft nog wel de praktijk van de kerkelijke tucht onder Calvijns leiding kan worden genoemd”, aldus de schrijver. Deze uitspraak bedoel ik hierboven. In de stukken, die handelen over de praktijk van de tuchttoefening vind ik deze uitspraak niet geschraagd; ze lijkt me ook in strijd met het op bladz. 241 in noot 570 gezegde: „Menig geval eindigde voor de kerkeraad met het geven en in ontvangst nemen van goede vermaningen”.

Gaat men de praktijk van de tuchttoefening in Genève na, dan moet daarbij de rauwheid der tijden wel in acht genomen worden om billijk te oordelen.

Verschillende opmerkingen zouden nog te maken zijn, wat bij een werk van deze omvang niet bevreemdend is. Er wordt veel in geboden. Er blijkt duidelijk uit hoe sterk de invloed van Calvijn is geweest op de opvattingen van de Gereformeerde Kerken inzake de tucht. Voor hen, die zich met het vraagstuk van de tucht bezig houden, is het wel uit historisch oogpunt onmisbaar. De ontzagelijke arbeid, door de auteur eraan besteed, moge beloond worden doordat het vaak geraadpleegd wordt. Het boek leest prettig, de stijl is bondig en klaar. De uitvoering voortreffelijk.

Amsterdam.

G. JANSSEN

Nieuws uit Curaçao

Wanneer u deze tekst onder ogen komt, die ik maandag 6 dezer ontving, ben ik weer op weg naar de Nederlandse Antillen, aansluitend op een verblijf in de U.S.A. Ik hoop dan ook onze broeders en zusters daar weer te ontmoeten en u van daaruit mijn bevindingen kenbaar te maken. Hierbij laat ik thans volgen wat ik las in het maartnummer van „Kerk-Kontakt”, het orgaan van de Vrijgemaakte Gereformeerde Kerk van Curaçao.

Gemeentegebeuren

Broeders van hetzelfde huis die niet meer samenwonen

Het gemeentegebeuren in de maand februari werd nagenoeg geheel beheerst door de openlijke breuk, die in de gemeente is ontstaan door het optreden van de beide predikanten, ds. Deddens en ds. Bosma.

Lang is in de beslotenheid van de kerke-raadsvergaderingen door de ouderlingen geworsteld om de vrede te bewaren. Is dus de inspanning, zijn al die moeiten voor niets geweest? De christelijke worsteling om de vrede te bewaren is nooit tevergeefs. Wij echter zoeken de resultaten soms niet op de goede plaats. Geve de Heere dat we de vruchten al meer gaan opmerken. Het is nu nog niet de tijd om het gebeurde als geschiedenis te beschrijven. Het is beter ons rustig te bezinnen op wat ons nu te doen staat: met elkaar zoeken naar de wil van onze hemelse Vader in het vasthouden van elkaar hier en onze broederschap in Nederland.

Zondag 15 februari gingen de beide predikanten niet meer voor in de diensten. Bij monde van de ouderlingen werden onze noden de Heere opgedragen en ontvingen we Zijn Woord, waarin de Heilige Geest ons de genade van onze Heer Christus Jezus uitdeelde tot onze blijde troost en vrede. Blijve die vrede over ons en onze kinderen in de wereld van vandaag.

Met mijn heilwens aan u allen.

P. Groen

KERKNIEUWS

Beroepen: te Wormer: ds. J. D. Janse te Marknesse (N.O.P.); te Culemborg en te Slie-drecht: ds. M. Bakker te Maastricht; te Arn-hem-B: ds. T. J. Keegstra te Ermelo; te Kat-wijk-B in combinatie met Valkenburg: ds. J. P. Moerkoert te Maartensdijk; te Enschede-Noord-B: ds. M. K. Drost te Dalfsen; te Steen-wijk-B: ds. H. J. de Vries te Mariëberg; te Hoogeveen-B: ds. T. Boersma te Assen; te Hoogkerk: ds. J. Slotman te Urk; te Abbots-ford (Can.): ds. J. D. Wielenga D.Kzn van Albany (W.A.).

Aangenomen: naar Urk: ds. W. J. van der Linde te Driesum; naar Zeist-B: ds. A. Veld-man te Rotterdam-Delfshaven; naar Pretoria: ds. J. G. Meijer te Zwijndrecht.

Bedankt: voor Zwolle: ds. H. Stolk te Dron-ten; voor Oostelijk-Flevoland-B: ds. T. J. Keegstra te Ermelo; voor Mussel: ds. J. Slot-man te Urk.

Ds. O. Mooiweer — De kerkeraad van En-schede-Noord heeft op 26 maart jl. ds. O. Mooiweer voor de tijd van 3 maanden geschorst. Na zijn schorsing heeft ds. Mooiweer, samen met 3 ouderlingen en 3 diakenen de gemeente opgeroepen tot afzonderlijke dien-ten op 1e Paasdag in de Hervormde Lason-derkerk te Enschede. Zij verklaren, de schor-sing van ds. O. Mooiweer te verwerpen en het kerkelijk leven te willen voortzetten met allen in het land, die zijn uitgeworpen, en roepen de gehele gemeente op hen daarin te volgen.

Langeslag — In de gemeente van Lange-slag is het tot een breuk gekomen. Aanleiding hiertoe was het voorstaan van haar predikant ds. J. B. Welmers in kerken, die zogenaamd buiten verband zijn komen te staan.

Delft — Dat bij besluiten van de classis 's-Gravenhage de kerk van Loosduinen eerst, de kerk van 's-Gravenhage zuid-west daarna en de kerken van Rijswijk en Zoetermeer ten-slotte, buiten het verband der vrijgemaakte kerken zijn gesloten, kan uit de publikaties in dag- en kerkelijke pers alom bekend zijn.

Aangezien zulks zich niet in de weg van een gemeenschappelijke daad heeft voltrok-en is evenwel niet gepubliceerd, dat een groot aantal broeders en zusters van de kerk van Delft — waarvan de predikant, ds. A. N. Hendriks, een belangrijk aandeel in de clas-sisbesluiten heeft gehad en waarvan de ker-keraad die besluiten heeft geratificeerd, — meenden deze besluiten niet voor vast en bon-dig te mogen houden en mitsdien de genoem-de kerken metterdaad te moeten blijven er-kennen als kerken van onze Here Jezus Chris-tus.

Ten getuige van deze erkenning en mede van de aanvaarding van alle kerken en gelo-vigen, die buiten het verband der vrijgemaak-te kerken zijn geraakt en tevens om de weg tot herstel van de beleving der gemeenschap met alle broeders en zusters open te houden — immers, zij willen de verbreking niet maar zijn tot een keuze gedwongen — hebben tot heden plm. 100 belijdende- en doopleden zich gevoegd bij de kerk van Rijswijk.

Voor broeders en zusters, die zich te Delft gaan vestigen kan deze kennisgeving moge-lijk in een behoefte voorzien. Daarom ten be-sluite enkele adressen:

Kerkdiensten in het gebouw voor Chr. be-langen, Oranjelaan 26, Rijswijk.

Predikant: ds. A. J. Moggré, Julianastraat 61, Rijswijk, tel. 980458.

Scriba: P. Klein, Beetslaan 67, Rijswijk, tel. 904579.

Contactadres voor Delft: A. v. d. Beukel, Is. Hoornbeekstraat 63, Delft, tel. 34301.

ADRESSEN

Barendrecht: scriba: J. de Geus, Ratelaar 21, Barendrecht, tel. 01806-4038; penn.m. van de kerk: M. Kats, Lavendelhof 11, bankrek. t.n.v. Alg. Bank Ned., giro 709, Rotterdam ten gunste van rek.nr. 50 5415 496. **Wageningen:** scriba: A. Vos, Schenkshofstraat 1, Kes-teren, tel. 08886-500; kerkdiensten als regel om 14.30 uur.

—o—

VERANTWOORDING GIFTEN KERKWERK WALDENZEN ITALIË

In de maand maart mocht ik het volgende ontvangen: S.K. te S. 10,—; H.S. te C. 25,—; C.R.V. te W. 71,75 (collecte); J.L. te K. 5,—; C.W.A. te S. 25,—; H.B. te D. 75,—; H.v.d.S. te D. 25,—; H.R. te R. 10,—; J.B. te G. 25,—; C.D.G. te W. 10,—; W.M.A. te dH. 10,—; to-taal 291,75; totaal inclusief vorige verant-woordingen 14.457,65.

Alle gevers en geefsters hartelijk dank! Dezer dagen was het weer mogelijk een cheque voor Lires 200.000,— (ca. f 1.150,—) naar Rome te zenden. Ik twijfel er niet aan, of men zal hiervoor zeer erkentelijk zijn.

Nieuwe giften blijven welkom op postreke-ning 50440 van P. Groen, Rotterdam.

P. Groen

Alleenstaande dame, vrijgem. buitenverb., leeftijd begin 60, in bezit van auto zoekt

REISGENOTE UIT GOED MILIEU VOOR BUITENLANDSE REIS.

Zij zou ook graag voor gezamenlijke reke-ning autotochten in Nederland maken.

Brieven met enkele gegevens ontvang ik gaarne onder nummer 104 van dit blad.

DE ONDERTEKENINGSROMULIEREN

door Ds. J. Slotman te Urk.

ACTUEEL EN NOODZAKELIJK.

Aangetoond en bewezen aan de hand van de Bijbel.

Weet waar het om gaat!

Door storting van f 1,85 op giro 1419728 t.n.v. Jac. Kapi-teyn, Pieter Hoekmanstraat 121 te Urk, ontvangt u deze brochure thuis gestuurd.

EIGENLIJK...

was U
al lang
van plan
iets
bij te dragen
om de
rondzending
van
geluidsbanden
voor onze
bejaarde en
gehandicapte
broeders
en zusters
mogelijk
te maken.
Dat
wisten we.
Vandaar deze
advertentie
met
giro nummer
1024238
van de
Nederlandse
Middenstands
Bank-Dronten
t.g.v.

STICHTING DE BRUG DRONTEN

Jongeman, 27 jaar,
zou graag willen

CORRESPONDEREN MET EEN LEUK, INTELLIGENT MEISJE

Schrijf jij me eens (indien mogelijk met foto) een brief onder nr. 105 bureau Op-bouw, Slotlaan 220, Zeist.

GERO-ZILVIUM
AVONDMAALSTELLEN
DOOPBEKKENS

Fa. den Hengst

Slotlaan 224-226 - Zeist - Tel. 03404-11298

A. KEIZER

CREATIE EN EVOLUTIE

(over het gelijknamige boek van Prof. Dr. J. Lever).

„De kerk van thans mag weten, dat er niet juister en meer naar waarheid gespro-ken kan worden over de Schepping dan in de mededelingen van Gods Woord gericht tot het volk Israël en onduidelzinnig door dit volk verstaan”.

Prijs f 2,90

FIRMA WESDIJK EN LIEBEEK

Postbus 2 - Postr. 216828 - BARENDRECHT